

جمعیت ، در معرض نرخ صفر/ مراقب پنجره جمعیتی باشیم

براساس آمار سال ۱۳۹۵، سن ازدواج در کشور برای بانوان ۲۳ سال و مردان ۲۷.۴ اعلام شده، که در ایلام برای خانم‌ها به بیش از ۲۶ سال و برای آقایان به ۲۹.۸ رسیده است.

ایسنا/ایلام براساس آمار سال ۱۳۹۵، سن ازدواج در کشور برای بانوان ۲۳ سال و مردان ۲۷.۴ اعلام شده، که در ایلام برای خانم‌ها به بیش از ۲۶ سال و برای آقایان به ۲۹.۸ رسیده است. این بالا رفتن سن ازدواج، در جوامع در حال گذار چون ایران، بر روی ساختار سنی جمعیت تأثیرگذار خواهد بود.

دکتر «مسعود الماسی» در میزگرد ایسنا، در خصوص نرخ جمعیتی استان ایلام، به سه مبحث پایین آمدن نرخ باروری، بالا رفتن سن ازدواج و مهاجرت به خارج از استان اشاره کرد و گفت: یکی از مباحث مهم بالا رفتن سن ازدواج چه در بین دختران و چه در بین پسران است و دیگری پایین آمدن نرخ باروری و بحث فرزندآوری است.

فردگرایی در جامعه مدرن رواج دارد

این دکترای جمعیت‌شناسی با اشاره به اینکه استان ایلام در حال توسعه و گذار از مرحله سنتی به سمت مدرنیته است، اظهار کرد: جامعه ای که در حال گذار است به واسطه تغییراتی که در سبک زندگی افراد ایجاد می‌کند، فردگرایی در آن برجسته می‌شود که عموماً شاهد این اتفاق در بین بانوان هستیم. چرا که این گروه زندگی را غالباً با سبک سنتی آن تجربه کرده و در حال حاضر با دارا بودن تحصیلات دانشگاهی، شغل و بهره‌مندی از فناوری‌های جدید، نوعی از فردگرایی در بین آنها شکل گرفته است که بیشتر وقت را به خود اختصاص داده و در این شرایط دیرتر اقدام به ازدواج می‌کنند.

وی تصریح کرد: براساس آمار سال ۱۳۹۵، سن ازدواج در کشور برای بانوان ۲۳ سال و مردان ۲۷.۴ اعلام شده، که در ایلام برای خانم‌ها به بیش از ۲۶ سال و برای آقایان به ۲۹.۸ رسیده است. این بالا رفتن سن ازدواج، در جوامع در حال گذار چون ایران، بر روی ساختار سنی جمعیت تأثیرگذار خواهد بود.

جمعیت ، در معرض نرخ صفر/ مراقب پنجره ی جمعیتی باشیم

یکی از نشانه‌های جامعه ی مدرن، بالا رفتن سن ازدواج است

الماسی با تأکید بر اینکه پدیده‌های اجتماعی چند علتی هستند، ادامه داد: رفتن به سمت جامعه مدرن یکی از نشانه‌های رسیدن به توسعه است که در چنین جامعه ای فردگرایی گسترش می‌یابد و سن ازدواج بالا می‌رود.

وی افزود: اگر جمعیت بالای ۳۰ سال استان را در نظر بگیریم، حدود ۱۱.۵ درصد جمعیت مردان و ۱۲ درصد جمعیت دختران، مجرد هستند. از طرفی به دلیل شرایط فرهنگی حاکم بر ازدواج در استان، احتمال ازدواج مردهای بالای سی سال با دخترهای بالای ۳۰ بسیار کم است. باید نتیجه گرفت درصد قابل توجهی از دختران بالای ۳۰ سال، در سال‌های آتی با مجرد قطعی روبرو می‌شوند که این گروه نیز مسائل خاص خود را خواهند داشت. همچنین بیشتر این جمعیت در روستاها زندگی می‌کنند و احتمال ازدواج برای آنها کمتر است و اگر بخواهند ازدواج کنند بیشتر با مردانی ازدواج می‌کنند که یا طلاق گرفتند یا همسر آنها فوت شده است.

تجرد قطعی در انتظار دختران بالای ۳۰ سال

وی افزود: مجرد بخش عمده ای از این افراد قطعی است و با در نظر گرفتن شرایط فرهنگ جامعه ما، احتمال ابتلا به افسردگی، بروز استرس و اضطراب در بین آنها بالا می‌رود.

الماسی اضافه کرد: باروری در ایلام، مانند بسیاری از استان‌های کشور زیر سطح جایگزینی است و تداوم آن در درازمدت باعث کاهش نرخ رشد سالانه جمعیت خواهد شد.

دکتر «حمیل صادقی فر» با طرح این سوال که چرا موضوع جمعیت مهم است؟ و آیا رشد نرخ جمعیت فقط برای ما مهم است یا

برای کشورهای دیگر نیز مهم است؟ و اینکه چه زمانی موضوع جمعیت مهم شد؟ اظهار کرد: سال‌ها بحثی در این زمینه نبوده است حتی زمانی که برنامه‌ی «فرزند کمتر، زندگی بهتر» مطرح شد، زیاد مورد پیگیری قرار نگرفت. اما از سال ۹۳ موضوع جمعیت جزو اولویت‌ها و سیاست‌های کلی جمعیت قرار گرفت. و براساس فاکتورهای موجود، تحلیل‌های خوبی از وضعیت جمعیت کشور انجام شد و در نهایت آینده‌نگری براساس روندها صورت گرفت.

جمعیت، در معرض نرخ صفر/مراقبت پنجره‌ی جمعیتی باشیم

عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی استان ایلام با اشاره به اینکه در حاضر مطالعاتی که برای تدوین برنامه‌ها و اخذ سیاست‌ها صورت می‌گیرد یک افق ۲۰ تا ۴۰ ساله مدنظر است و یکی از مولفه‌های مهم آن میزان جمعیت است که در زمان برنامه‌ریزی چه اندازه بوده و در راستای تحقق سیاست‌ها در پایان آن چشم‌انداز باید به چه میزانی برسد، خاطر نشان کرد: جمعیت موضوعی است که هم براساس تاکید مقام معظم رهبری و هم مجلس که «قانون جوانی جمعیت» را ابلاغ کرده است تبدیل به یکی از اولویت‌های جدی و مهم دولت و دستگاه‌های اجرایی شده است.

وی تصریح کرد: نباید احساس شود بحث جمعیت تنها تبدیل به اولویت کشور ما تبدیل شده است چرا که در رصد کشورهای دیگر بخصوص حوزه اسکاندیناوی و حتی کشورهای توسعه‌یافته آسیا مشاهده می‌شود برنامه‌های دقیقی برای رشد جمعیت اتخاذ شده است. البته در این محث، ما نسبت به خیلی کشورها شاید، ضعیف‌تر هم عمل کرده باشیم. و اگر همه مسئولین و مردم بدانند در آینده‌ی چندین دور مثلاً ۲۰ سال آینده با چه چالش‌ها و مشکلاتی مواجه خواهیم شد، شاید به مسئله جمعیت به عنوان یکی از مباحث کلیدی و حتی امنیتی توجه کنند.

صادقی فر با تاکید براینکه مسئله جمعیت، موضوعی صرفاً بهداشتی نیست بلکه کشورها به پشتوانه جمعیتی که دارند، ابراز قدرت می‌کنند که می‌توان به عنوان نمونه به چین و هندوستان اشاره کرد که به خاطر نیروی انسانی که دارند، عرض اندام می‌کنند، افزود: جمعیت کشور ما در دهه‌ی گذشته، جوان‌ترین جمعیت کشور جهان بود و یک سرمایه عظیم به شمار می‌رفت و اصطلاح «پنجره جمعیتی» برای ما به کار برده شد چرا که دو سوم جمعیت کشور نیروی جوان است، جمعیتی که مولد و پویا است نه سربار.

وی با بیان اینکه پنجره جمعیتی از سال ۱۳۸۰ برای ما باز شده و نهایتاً تا سال ۱۴۳۰ ادامه دارد و پنجره بسته می‌شود، گفت: اگر جمعیت ما در سال ۹۵ تقریباً ۶ درصد سالمند داشته است در سال ۱۴۳۰ به نزدیک ۲۰ درصد خواهد رسید. که در آن زمان جمعیت سالمند معادل یک پنجم میزان جمعیت است.

وی به صیانت از جمعیت کشور اشاره کرد و گفت: اگر کشور خواهان پایه‌های قوی است، اگر می‌خواهد اقتصاد قوی داشته باشد و تولید را قوی کند نیاز به استفاده درست از این جمعیت دارد و باید از جنبه‌های مختلف جمعیت، مورد توجه قرار گیرد به عنوان نمونه مقطع فرزندآوری که همان اضافه کردن جمعیت است؛ مراقبت از کودکان؛ مراقبت از مادرانی که باردار هستند و همچنین حمایت از جامعه مولد و پویایی که الان وجود دارند، از جمله‌ی حلقه‌هایی است که با همدیگر در ارتباط هستند و برای جبران این امر زمانی کمتر از ۱۰ سال داریم.

صادقی فر با اشاره به اینکه نرخ باروری در سال ۱۳۴۵ در کشور ۷.۷ نفر بوده که در سال ۱۳۶۰ به ۶.۳ نفر رسیده است، خاطر نشان کرد: آمارهای سال ۱۳۹۵ نشان می‌دهد که نرخ باروری در کشور به ۲.۲ رسیده است و آخرین سرشماری در سال ۱۳۹۸ نشان می‌دهد نرخ باروری در کشور ۱.۷۴ است و اگر با همین رویه پیش برویم رشد جمعیت در بین سال‌های ۱۴۱۵ تا ۱۴۲۰ به صفر خواهد رسید. که به مراتب وضعیت استان ایلام نسبت به کشور در سال‌های پیشین بدتر بوده است.

وی ادامه داد: آخرین آمار باروری در سال ۹۹ استان، نرخ باروری را ۱.۴۹ نشان می‌دهد که بهترین نرخ باروری با ۱.۶۸ نفر مربوط به شهرستان مهران و شهرستان‌های بدره و سیروان، ضعیف‌ترین مراکز نرخ باروری (زیر یک) در استان هستند. البته براساس آمار، ایلام در بین استان‌های کشور، جزو استان‌های متوسط به بالا در نرخ ناباروری است.

دانشیار مدیریت خدمات بهداشتی درمانی با بیان اینکه طبق مطالعات انجام شده در ایلام، اقتصاد و مباحث مالی، اولویت و دلیل اصلی در علت عدم فرزندآوری نیست، تشریح کرد: مهد کودک‌ها یک دغدغه اساسی برای فرزندآوری در بین کارمندان اداری ایلام است، گروهی که شاید اقتصاد اولویت اول آنها در عدم فرزندآوری نیست. حال اینکه در مرکز استان که مساحت زیادی هم ندارد و ادارات مختلف در کنار هم تجمع هستند، بهترین راه این است مهدکودک مناسبی راه‌اندازی شود تا علاوه براینکه دغدغه والدین کمتر شود در حین کار بتوانند به فرزندانشان سر بزنند.

وی یادآوری کرد: تغییر استراتژی مهد کودک ها مانند خیلی از کشورهای توسعه یافته دنیا که در این زمینه عملکرد موفق داشته اند باید به عنوان ضرورت در دستور کار دولت و استان قرار بگیرد و به شکل عملی برای توسعه مهد کودک ها به صورت عملی و نه شعاری، دست به کار شوند.

صادقی فر افزود: رشد جمعیت به عنوان اولویت نیازمند حمایت های مالی نیز هست. به عنوان نمونه کشورهایمانند ژاپن، سوئد و غیره نرخ باروری را در ۱۰ سال اخیر به شکلی ملایم افزایش داده اند. که در تحقق این امر با در پیش گرفتن سیاست هایی چون مهاجر پذیری و حمایت مالی مستقیم توانستند در این مسیر موفقیت هایی را به دست بیاورند و خانواده های خواهان فرزندآوری آنها مشکلی نداشته باشند.

مهاجرت جمعیت مولد؛ موجب کاهش باروری می شود

الماسی در قسمت دوم بحث گفت: در شهرستان های بدره و سیروان که نرخ باروری آنها کاهش یافته و زیر یک می باشد به این دلیل است که شهرستان هایی مهاجر فرست هستند یعنی نیروهای جوان آنها از شهرستان خارج می شوند و نیرویی که بخواهد مولد باشد و فرزندآوری کند در آن کاهش یافته است. لذا باید اول فکری به حال خارج نشدن جمعیت جوان از استان بکنیم که از قضا یکی از مباحث مهم جمعیتی استان ایلام بحث مهاجرت است.

عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور استان ایلام گفت: در طول تاریخ معاصر و به دنبال ظلم حاکمان محلی یا فقر و قحطی و به دنبال یافتن شغل و موقعیت بهتر، جمعیت عمده ای از استان ایلام به کشور عراق مهاجرت کرده اند. آمارهای غیر رسمی می گوید کردهای فیلی عراق ۴ میلیون نفر هستند یا در تهران بیش از ۲۰۰ هزار نفر از مردم ایلام ساکن هستند. بخش عمده این مهاجرت ها متعلق به نیروی فعالی است که جزء پنجره جمعیتی هستند لذا با وجود چنین مهاجرت هایی و خروج نیروهای مولد از استان طبیعی است که آمار باروری ایلام پایین بیاید.

فرهنگ در بحث باروری بررسی شود

الماسی با اشاره به اینکه اقتصاد نقش زیربنایی در کاهش فرزندآوری ندارد، افزود: خیلی از افراد ثروتمند، قشر مرفه، شاغل و پولدار تک فرزند هستند و این موضوع نه فقط در استان ایلام بلکه در همه کشور نیز وجود دارد. در استان های توسعه یافته نرخ باروری نسبت به مناطق کم برخوردار پایین تر است. برای رفع آن نیاز است که علاوه بر نقش دولت و اقتصاد سراغ جنبه فرهنگی آن نیز برویم و روی آن کار کنیم.

وی یادآوری کرد: برخلاف آنچه گفته می شود ایلام استان محرومی نه از نظر منابع و نه از نظر امکانات رفاهی نیست. در ایلام منابع خدادادی و نیروی انسانی توانمند، به وفور یافت می شود، به آن صورت که در استان های دیگر وجود دارد، حاشیه نشینی نداریم و مردم هم به لحاظ اقتصادی عمدتاً متوسط به طرف بالا هستند، رفاهیات و تفریحات در جمعیت قابل توجهی از استان وجود دارد اما با این حال باید به لحاظ اقتصادی در بحث فرزندآوری به مردم همچنان کمک کنیم.

الزام به فرزندآوری در بین افراد ثروتمند

دکترای جمعیت شناسی با اشاره به اینکه ما همه چیز را از مردم عادی می خواهیم و جبران کمبود جمعیت را نیز از آنها طلب می کنیم؛ در صورتی که باید سیاست فرزندآوری را روی قشر ثروتمند پیاده کنیم نه کم درآمدها، خاطر نشان کرد: کسی نمی پرسد مثلاً جمعیت فقرا اگر ۱۰ برابر بشود چه سودی دارد؟ چرا ما روی مدیران کار نمی کنیم که فرزندآوری کنند؟ به هر حال کیفیت زندگی نیز مهم است و اگر فقیر تولید شود، آسیب ها، حاشیه نشینی ها و غیره نیز بیشتر خواهد شد. به نظر بنده مدیران باید الزام شوند که حتماً سه فرزند و بیشتر داشته باشند.

الماسی تصریح کرد: دغدغه ی چگونه بزرگ شدن فرزندان، تامین نیازهای آنها و اطمینان خاطر والدین نسبت به آینده فرزندانشان همه و همه در بستر فرهنگ چرایی عدم فرزندآوری می گنجد. وقتی پدر و مادر با خود می اندیشد شاید اگر یک فرزند داشته باشم بتواند به جایی برسد اما اگر سه نفر باشند آینده آنها چگونه خواهد شد؟ و همه این دغدغه ها را والدین با پاک کردن صورت مسئله حل می کنند و به این نتیجه می رسند که اصلاً بچه ای نمی آوریم تا این مسائل را هم نداشته باشیم!

صادقی فر در پاسخ به اینکه چطور یک زمانی توانستیم با شعار "فرزند کمتر زندگی بهتر" و با شیب ملایم نرخ جمعیت را پایین بیاوریم و حالا چرا با شیب ملایم نمی توانیم جمعیت را افزایش دهیم، عنوان کرد: شرایط در همه ابعاد تغییر کرده و نسبت به آن موقع، ذهنیت افراد تغییر کرده و من فرزند، مثل پدرم فکر نمی کنم. قبلاً اتفاقاً مشکل اقتصادی هم بیشتر بوده ولی الان

«ذهنیت» افراد است که اقدام به مولید نمی کنند چون زندگی آنها تحت تاثیر سلبریتی ها و تصاویر زندگی غربی است. به عنوان مثال رواج سزارین که عملی است که در مواقع بحرانی یا منجر به فوت باید انجام شود اکنون در دورترین مناطق که اتفاقاً سبک زندگی پویاتری دارند نیز جوانان می خواهند سزارین کنند.

وی ادامه داد: ما علمی می خواهیم که این گذار را دستکاری کند و باید بگویم این گذار برای ما یک آسیب است و در حال رساندن آسیب به جامعه ما نیز می باشد. بنابراین باید در یک روال طبیعی، توفقی ایجاد و مداخله کنیم تا زودتر این اتفاق بیفتد. البته این کار هم هزینه و هم کار فرهنگی می خواهد. مثلاً مهدکودک ها بیشتر از اینکه در بحث های ما مهم باشد بحث حمایتی از آنها مهم است. آیا تاکنون مطالعه ای در بین کارکنان صورت گرفته است که چرا برای فرزندآوری اقدام نمی کنند، که بر اساس داده های به دست آمده از این مطالعات «مداخله آگاهانه» صورت بگیرد؟

عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی ایلام در ادامه اظهار کرد: الان افرادی که در سن باروری هستند شرایط موجود جامعه و اطرافیان خود را دیده و بر اساس آن برای فرزندآوری خود تصمیم می گیرند. مثلاً مشاهده می کنند که یک نفر اقدام به ازدواج کرده ولی اعضای خانواده بیکار هستند پس او نیز تصمیم می گیرد که صاحب فرزند نشود.

وی با بیان اینکه از راه حل هایی که به «ذهنیت» افراد برای تمایل به فرزندآوری می تواند کمک کند، این است که تکلیف جمعیت جوان کنونی حل شود، افزود: اگر زوجین ببینند که جمعیت جوان امروز وضعیت خوبی دارد این فکر در آنها ایجاد می شود که آینده بهتری در انتظار فرزندان آنها نیز هست و این در افزایش مولید اثر گذار خواهد بود.

الماسی با اشاره به اینکه طبق آمار غیر رسمی، حدود ۳ میلیون زوج نابارور در کشور داریم که در استان ایلام این تعداد بیش از ۲ هزار نفر است، افزود: اگر دولت به درمان آنها کمک کند و هر کدام از آنها دو فرزند به دنیا بیاورند، به جمعیت کشور ۶ میلیون نفر اضافه خواهد شد که این مهم نیازمند عزم جدی دولت است.

جمعیت، در معرض نرخ صفر/ مراقبت پنجره ی جمعیتی باشیم

اگر نرخ جمعیت صفر شود...

وی در پاسخ به اینکه برای پیش نیامدن بحران جمعیت، سالانه باید چه میزان به جمعیت ایران اضافه شود، عنوان کرد: ما اگر بخواهیم جمعیت را ثابت نگه داریم نرخ رشد جمعیت باید صفر بشود، اگر صفر شود یعنی در همین حد می ماند. که البته باید توجه داشته باشیم که تداوم نرخ رشد صفر جمعیت در نهایت به رشد منفی و سقوط جمعیتی منجر خواهد شد.

الماسی در خصوص مهاجرت نسل مولد در دو شهرستان بدره و سیروان، گفت: جمعیت سالمند در این شهرستان ها نیز بالاست و باید فکری اساسی برای مهاجرت کرد. البته باید متذکر شد وضعیت این دو شهرستان گویای وضعیت جمعیت کل استان ایلام است.

عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی استان ایلام گفت: طبق آخرین آمار جمعیت ایران در سال ۱۳۹۶ جمعیت ایران ۸۱ میلیون نفر بوده است که این جمعیت در سال ۱۴۱۵ با همین وضعیت باروری به ۹۵ میلیون نفر می رسد و تقریباً ۱۵ میلیون نفر به جمعیت ایران در این سال اضافه خواهد شد با این تفاوت که جمعیت سالمند ما از ۶ درصد به نزدیک ۲۰ درصد افزایش پیدا می کند و در این حالت پنجره جمعیت از دست رفته است.

وی توضیح داد: به عنوان مثال اکنون در یک خانواده پنج نفره ایرانی، یک نفر سالمند و چهار نفر جوان داریم؛ یعنی چهار جوان برای حفظ یک سالمند تلاش می کنند اما در سال ۱۴۱۵ برعکس خواهد بود و دو جوان برای حفظ چند سالمند تلاش می کنند.

صادقی فر به جایگاه هجدهم ایران در جهان از حیث نرخ جمعیت اشاره کرد و گفت: طبق پیش بینی ها، جایگاه ایران در سال ۲۱۰۰ در رده های جهانی به جهت رشد جمعیت، جایگاه سی و هشتم است. دلیل هم این است که در شرایط کنونی بسیاری از کشورها برای پنجره فرصت جمعیتی که دارند ارزش قائل هستند و تلاش می کنند.

وی در خصوص سقط جنین با بیان اینکه علاوه بر آمار رسمی یکسری آمار غیر رسمی هم وجود دارد، گفت: رواج این موضوع نیز به ذهنیت ها برمی گردد. چرا که زمانی سقط در بستر قانون شکل می گرفت اما الان به این صورت نیست. در صورتی که درمان عارضه ها و ناهنجاری های جنین فراهم شده است و نیازی به سقط وجود ندارد.

وی افزود: در حال حاضر وسایل پیشگیری از بارداری در مراکز بهداشت توزیع نمی شود همین موضوع می تواند به یک سری بارداری های ناخواسته و افزایش تعداد سقط های غیرمجاز شود.

این عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی استان ایلام در خصوص حل مسائل مربوط به فرزندآوری و جمعیت، گفت: باید اولویت ها را مشخص و با یک برنامه حساب شده به آنها عمل کرد. ما باید بدانیم که در استان ایلام هنوز مرکز درمان ناباروری نداریم و پروژه ای که از سال ۹۶ شروع شده هنوز افتتاح نشده است. باید راه اندازی مرکز درمان ناباروری در استان که وعده افتتاح آن تا پایان سال جاری داده شده است با توجه به وجود ۲۷۰۰ زوج ناباروری که داریم هر چه سریع تر انجام شود تا زوج های ما بتوانند روند درمان خود را در داخل استان پیگیری کنند.

صادقی فر افزود: اولویت بعدی توجه به مهدکودک ها و فعال کردن آنهاست و باید از ادارات استان بخواهیم که در امر مهدکودک ها فعال تر بوده و شرایط را برای مادران کارمند و شاغل تسهیل کنند. همچنین دستگاه های ناظر باید جمعیت جوان ادارات را رصد کنند و مثلاً یک شماره گویا باشد که اگر در فلان دستگاه اجرایی قانون اجرا نمی شود، دستگاه های ناظر به شکل واقعی مداخله کنند.

دانشیار مدیریت خدمات بهداشتی درمانی خاطر نشان کرد: اگر همین اقدامات عملی انجام شوند و ما حتی کاری هم به سیاست های جمعیتی کشور نداشته باشیم و روی دو شهرستان بدره و سیروان و شهرستان های نزدیک به این دو شهرستان کار کنیم، مطمئن باشید شاهد اتفاقات خوبی در بحث جمعیت و رفع چالش های جمعیتی استان خواهیم بود.

صادقی فر یادآوری کرد: اداراتی مانند ورزش و جوانان، بهزیستی، کمیته امداد، بنیاد مستضعفان، بنیاد علوی، ستاد اجرایی فرمان امام و غیره که برگزارکننده پویش های مومنانه با ماهیت های اقتصادی هستند، باید بخشی از کمک های خود را به سمت فرزندآوری و افزایش جمعیت بیاورند و به خانواده ها در حوزه تامین نیازهای نوزادان مانند شیر خشک، پوشک و غیره کمک های مومنانه کنند.